

HENRI MILNE-EDWARDS.

Uit de rij der dierkundigen dezer eeuw is kort geleden een man uitgevallen, die zonder tegenspraak tot de voornaamsten onder hen moet geteld worden. Het is HENRI MILNE-EDWARDS, die op den 29sten Juli van dit jaar te Parijs in den ouderdom van 81 jaren overleed.

Hij was het negenentwintigste kind van WILLIAM EDWARDS, een rijken planter op Jamaica. Deze verhuisde om politieke redenen eerst naar Engeland, later naar België, en het was te Brugge, dat HENRI den 23sten October 1804 geboren werd. Terwijl zijn vader, beschuldigd van een politiek misdrijf, zeven jaren lang door het fransche gouvernement werd gevangen gehouden, was zijne opvoeding toevertrouwd aan de leiding van een ouderen broeder, een niet onverdienstelijk zoöloog. Daardoor en door het op tien- of elfjarigen leeftijd ten geschenke krijgen van de *Histoire naturelle des animaux* van BUFFON schijnt zijne toekomstige loopbaan te zijn bepaald. Zulke omstandigheden zijn het dikwerf, die den aanstoot geven tot de ontwikkeling van den, helaas vaak niet dan te laat ontdekten, natuurlijken aanleg van een knaap!

HENRI MILNE-EDWARDS studeerde te Parijs in de geneeskunde en verwierf daarin den graad van doctor. Hij oefende echter de geneeskundige praktijk niet uit dan bij zekere gelegenheden, onder andere, toen hij, bij het verschijnen in 1832 van de cholera te Parijs, zich beschikbaar stelde om die ziekte te bestrijden. Daarvoor kende de Staat hem ook eene medaille toe, — de eenige belooning, zegt DE QUATREFAGES, die hij ooit als geneesheer ontving.

In het bezit van een vrij groot fortuin, leefde MILNE-EDWARDS thans voor de beoefening der wetenschap, der letteren en der kunsten. In 1823 huwde hij, — doch in 1825 hadden gebeurtenissen plaats, wier

aard ik niet aangeduid vind, maar die ten gevolge hadden, dat MILNE-EDWARDS door zijn arbeid de middelen moest verwerven om in de meer en meer aangroeiende behoeften van zijn huisgezin te voorzien. Van dien arbeid waren de vruchten enkele elementaire geschriften over geneeskundige onderwerpen, waaronder zijn met VAVASSEUR bewerkt *Manuel de matière médicale*, ook bij ons te lande vroeger veelvuldig gebruikt.

Wij zullen MILNE-EDWARDS op zijn verderen levensweg en op zijne reizen naar Italië, Algerië enz., waarheen hij zich begaf om vooral de lagere zeedieren te bestudeeren, niet op den voet volgen. In 1832 werd hij aangesteld tot hoogleeraar in de natuurlijke historie aan het collège Henri V en aan de *École centrale des arts et manufactures*. In 1838 verving hij FREDERIC CUVIER, den broeder van den beroemden GEORGES CUVIER, in de *Académie des Sciences*. In 1841 nam hij de plaats van VICTOR AUDOUIN aan het Museum in, en in 1844 werd hij benoemd tot hoogleeraar bij de *Faculté des Sciences*, ter vervanging van ÉTIENNE-GEOFFROY SAINT-HILAIRE.

Toen MILNE-EDWARDS tot lid der *Académie des Sciences* werd benoemd, had hij reeds meer dan zestig oorspronkelijke opstellen, zijne *Éléments de Zoologie* en een aantal artikels en bijvoegsels in en op andere werken uitgegeven. Dat aantal groeide sedert aanmerkelijk aan. Zijne voornaamste werken echter zijn zijne in 1828 met den prijs van de *Académie des Sciences* bekroonde *Recherches anatomiques et physiologiques sur la circulation dans les Crustacés*, — zijne *Leçons sur la Physiologie et l'Anatomie comparées de l'homme et des animaux*, waarvan het eerste deel in 1857 en het veertiende in 1881 verscheen, alsmede zijne *Introduction à la zoologie générale* (1851), een beknopt werkje, waarin MILNE-EDWARDS zijne ideeën over algemeene dierkunde kort maar duidelijk uiteenzette, en dat, niettegenstaande de sedert gewijzigde zienswijzen over een aantal punten, nog met vrucht en genoeg kan worden gelezen.¹

Een der grootste verdiensten van MILNE-EDWARDS is geweest, dat hij zich steeds beijverde om de physiologie aan de anatomie, en omgekeerd, dienstbaar te maken, en dat hij nooit den nauwen, reeds door HALLER aangeduiden band tusschen die beide wetenschappen uit

¹ In een opstel over »dierlijke volkomenheid», door mij indertijd in dit Album (1854) geplaatst, en geschreven onder den indruk van de *Introduction* van MILNE-EDWARDS, vindt men eene beknopte uiteenzetting van zijne voornaamste stellingen.

het oog verloor. De zoöloog moest zich, zoo leerde hij, evenzeer met de functien der organen als met den bouw van deze bezig houden. Daarmede hingen zijne aanhoudende en ijverige onderzoekingen van de lagere zeedieren samen, wier eenvoudiger bouw hem toeliet den eigenlijken aard der functiën beter te beoordeelen. Wel is waar werden nog in 1845 MILNE-EDWARDS en zij, die hem in deze richting volgden, in zeker tijdschrift ironisch met den naam van *zoologistes physiologistes* bestempeld, — doch zij lieten zich dien naam welgevallen en heden ten dage zal wel niemand meer dien spottenderwijze gebruiken. Wierden vroeger de zoölogie en de physiologie veelal als afzonderlijke wetenschappen beschouwd, thans trachten zij elkander wederzijds te naderen en de physiologische zoölogie, die de band tusschen beide is, heeft daardoor groote ontwikkeling verkregen.

Als leeraar blonk MILNE-EDWARDS niet minder uit dan als onderzoeker. Zijne bovengenoemde *Leçons* kunnen dienen om het gehalte en de strekking van zijne lessen te beoordeelen.

Te vroeg moest MILNE-EDWARDS zijne vrouw verliezen, en vijf van de negen kinderen, die zij hem geschonken had, stierven op jeugdigen leeftijd, — eene dochter kort na haar huwelijk met den zoon van DUMAS. Doch hij mocht daarentegen ook beleven dat zijn zoon A. MILNE-EDWARDS hem opvolgde als hoogleeraar aan het Museum, en later aan zijne zijde plaats nam in de Académie des Sciences.

Aan openlijke onderscheidingen heeft het hem niet ontbroken. Hij was grootofficier van het legioen van eer, grootkruis, kommandeur of ridder van elf buitenlandsche orden. »Maar'' zegt DE QUATREFAGES, »die onderscheidingen gingen hem minder ter harte dan de getuigenissen van hoogachting, afkomstig van zijne natuurlijke rechters.'' En ook aan onderscheidingen van zoodanigen aard ontbrak het hem niet. Alle groote wetenschappelijke genootschappen der beschaafde wereld hebben het zich tot eene eer gerekend hem onder hunne leden te tellen. In 1856 kende hem de *Royal Society* te Londen de Copley-medaille toe, en toen in 1880 de *Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem* voor de eerste maal de door haar gestichte Boerhaave-medaille zou toekennen, was het HENRI MILNE-EDWARDS, die haar ontving.

Om deze en andere redenen kwam het mij niet ongepast voor om ook in dit tijdschrift MILNE-EDWARDS te gedenken. Voor velen in ons land, ook onder hen die op den naam van zoöloog geen aanspraak maken, is hij geen onbekende. Hoe velen zijn er, die met vrucht

gebruik hebben gemaakt van zijne elementaire zoologie, om niet te spreken van de door hem in vereeniging met ACHILLE COMTE bewerkte *Cahiers d'histoire naturelle*?

Ik voeg hier ten slotte nog bij, dat bij het ter aarde bestellen van MILNE-EDWARDS op den 31sten Juli het woord is gevoerd voor de *Académie des Sciences* door DE QUATREFAGES, voor het *Muséum d'histoire naturelle* door EMILE BLANCHARD en FREMY, en voor de *Faculté des sciences* door DE LACAZE-DUTHIERS.

D. LUBACH.